

PĂRINTELE DUMITRU STĂNILOAE

S-au scris multe articole și studii, în țară și în străinătate, despre personalitatea Părintelui Dumitru Stăniloae și despre opera monumentală pe care a elaborat-o de-a lungul întregii sale vieți. Dar ce reprezintă el pentru gândirea și scrisul teologic românesc, pentru Ortodoxie în general și pentru cercetarea ecumenică actuală este cu neputință a fi redat în câteva pagini. Și aceasta pentru că numele său este asociat cu producerea unei opere vaste, în care a abordat toate subiectele cheie ale doctrinei ortodoxe, de creare a unei teologii verticale și personale, de căutare a unor rădăcini noi, în omul și în cultura de azi, ale spiritualității răsăritene. La baza întregului său edificiu dogmatic, părintele Dumitru Stăniloae așează Persoana Mântuitorului Hristos, Dumnezeu adevărat și om adevărat. Punctul de plecare în toată dogmatica sa este axioma patristică: dacă Hristos n-a asumat și n-a transfigurat în El Însuși firea umană, atunci omul și creația sunt condamnate să rămână simple creaturi. Numai din veșnicia și unicitatea persoanei divine a Cuvântului, Care S-a făcut trup, vin și omului eternitatea și unicitatea sa. În fond, întreaga teologie a părintelui Stăniloae se concentrează în această concluzie hristocentrică: starea firească a omului, ontologică, stă în unirea cu Dumnezeu, așa cum s-a realizat în nucleul divino-uman al lui Hristos. Numai reproducând în viața sa, prin "participare", această sinergie divino-umană, omul creat, care nu este centrul creației sale, poate avea conștiința veșniciei și simțirea lui Dumnezeu-Creatorul.

Părintele Stăniloae nu face nicidecum abstracție de actele mântuitoare ale lui Hristos: întrupare, jertfă, înviere sau înălțare, dar le vede totdeauna în relația lor internă cu Persoana Mântuitorului, sau cum spune însuși autorul „dogmatica creștină înfățișează lucrarea mântuitoare și dătătoare de viață veșnică a Persoanei Dumnezeiești a lui Hristos, devenit om, cum și relația noastră liberă cu ea, datorită căreia putem primi această viață fără de sfârșit”.¹⁾ Părintele Dumitru Stăniloae a dezvoltat pe larg hristocentrismul creației, adică creația văzută în unitatea ei în Logosul creator. Rațiunea personală, Cuvântul ipostatic este Logosul unificator al tuturor. El adună pe toți în El fără să-i confunde.

Evenimentul revelator crucial este Întruparea Fiului lui Dumnezeu, adică o nouă creație. Prin Întruparea Sa, Fiul nu schimbă nici Dumnezeirea Sa, nici umanul nostru, pe care-l întoarce la noutatea de la începutul creației. În întrupare se vede cel mai bine că Subiectul divin poate schimba

---

¹ Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol.I, EIBMBOR, București, 1978, p.5.

subiectul uman, rămânând subiect al firii divine. Cuvântul întrupat ne comunică, prin firea Lui omenească, iubirea Tatălui și harul Duhului Sfânt: „În Fiul Său, Tatăl iubește și omenească asumat de Fiul Său în care trece și Duhul Său ce Se odihnește în Fiul din eternitate. Avem aici sensul ontologic al mântuirii, derivând din revelația Persoanelor treimice”.²⁾ Cea dintâi consecință a Întrupării este aceasta: asumând firea umană în Subiectul Său divin, a prefăcut-o. În Iisus Hristos, trupul uman este ridicat la o treaptă spiritualizată. El devine ”*Omul deplin*”. Părintele Stăniloae se referă aici la jertfa lui Hristos, la Cruce și la moarte ca trecere spre înviere, spre viața eternă. Cuvântul nu este autor al răului, al păcatului și al morții, dar a asumat odată cu trupul uman și patimile acestuia, care erau produsul păcatului. Iisus primește moartea pe nedrept, ca pedeapsă nemeritată, în locul nostru, ca astfel să o distrugă în propriul Său trup, de bună voie, cu simțire și compasiune filială. Astfel, moartea lui Iisus Hristos a devenit moartea și viața noastră. Umanitatea noastră, căreia îi este transmisă viața lui Hristos, este introdusă în Rai. Întâlnirea cu Hristos are loc în trupul Lui înviat. Prin urmare, Iisus Hristos n-a putut să fie supus păcatului, de aceea n-a răbdat durerile și moartea ca urmări ale patimilor Lui, care sunt ireproșabile, ci ca urmări ale patimilor omenești, care sunt păcătoase. El a asumat condiția umană și slăbiciunea ei, primind astfel crucea. Ca persoană divină a rămas mereu liber față de păcat și cu puterea Sa ca Dumnezeu l-a și distrus. Mântuirea înseamnă a reveni în starea conformă firii omenești a lui Hristos.

Lucrarea mântuitoare a lui Hristos poate fi privită, conform marelui teolog, în trei direcții: spre firea Sa omenească, pe care o umple de dumnezeire; spre firea oamenilor, pe care o eliberează de păcat; și spre împăcarea cu Dumnezeu și slăvirea Acestuia. Aceste trei laturi ale lucrării Sale mântuitoare nu sunt despărțite de cele trei forme de slujire ale lui Hristos: învățător-profet, arhieru, domn-împărat. „În toată lucrarea Sa, Hristos manifestă întreita Sa relație cu natura omenească, cu Tatăl și cu oamenii și prin toată manifestă întreita slujire de Învățător-Proroc, de Arhieru și de Împărat”.³⁾

Părintele Dumitru Stăniloae subliniază, de asemenea, cele trei aspecte sau direcții cuprinse în jertfa lui Hristos; el optează pentru o concepție cuprinzătoare a jertfei, aceea care vede atât direcția ei îndreptată spre Dumnezeu, cât și direcția ei îndreptată spre firea omenească asumată de Hristos și prin ea, spre ceilalți oameni. Referitor la conținutul interior al jertfei, părintele Stăniloae afirmă că Hristos rămâne permanent în stare de

² Idem, *Comentarii*, în „*PSB*”, vol. cit, p.77.

³ Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol.II, EIBMBOR, București, 1997, p.76.

jertfă, în sensul dublu al predării ca om Tatălui și al compătimirii pentru oameni.⁴⁾ Până în adâncimea ființei Sale, Hristos este absorbit în aceste slujiri și lucrări. Nici unul dintre oameni, care sunt preoți și învățători, nu este atât de identificat cu aceste slujiri ca Iisus Hristos. Ele sunt „caracterizarea cea mai justă a întregii Lui misiuni și a Persoanei Sale divine. Însăși misiunea pe care a îndeplinit-o El, rostul pentru care S-a întrupat și pentru care lucrează, este exprimat în aceste trei slujiri sau demnități”.⁵⁾

Iisus Hristos este Dumnezeu-Omul și Omul central, fiindcă este și rămâne Dumnezeu, unind în Sine pe cele de sus cu cele de jos, adică pe Dumnezeu cu omul și prin aceasta pe Dumnezeu cu întreaga creație. În Iisus Hristos avem atât începutul, cât și mijlocul și ținta sau capătul final al tuturor drumurilor omului și lumii create către Dumnezeu. Acțiunea lui Hristos ca Dumnezeu către lume și către om privind mântuirea, începe la Întrupare și sfârșește cu Învierea lui Hristos. „Această acțiune face umanitatea Sa mediu al faptelor minunate ale lui Hristos ca Dumnezeu și pătașe la ele. Datorită acestei acțiuni, Hristos este nu numai Dumnezeu, ci și omul desăvârșit sau deplin realizat prin puterea lui Dumnezeu, cum n-a fost și cum nu va fi altul”.⁶⁾

Dar Mântuitorul Iisus Hristos este totdeauna unit cu Duhul Sfânt atât în creație ca Logos al Tatălui, cât și în lucrarea de mântuire a omului și a acesteia, idee prezentă la tot pasul în gândirea părintelui Stăniloae. Comuniunea omului Dumnezeu Cel în Treime închinat își are începutul în Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, și numai în El se realizează concret și dinamic prin lucrarea Duhului Sfânt în comunitatea Trupului lui Hristos, Biserica. Iar comuniunea omului cu Sfânta Treime în Hristos și prin Hristos constituie, de fapt, însăși mântuirea noastră.⁷⁾ Acest fapt este arătat în însăși lucrarea de răscumpărare sau mântuire obiectivă a neamului omenesc săvârșită de Hristos, cum ne încredințează părintele profesor Dumitru Stăniloae, aprofundând legătura care există între dogma Sfintei Treimi și dogma uniunii ipostatice a celor două firi, dumnezeiască și omenească în Iisus Hristos și mai apoi, raportul dintre Sfânta Treime și Înviere sau dintre Izvorul mântuirii și ultima împlinire a ei.

Suflul nou patristic și ecumenic adus teologiei românești, precum și reflexiunea teologică doctrinară de substanță și de mare elevație duhovnicească dau majorității operelor părintelui Stăniloae caracterul de

---

⁴ *Ibidem*, p.132.

⁵ *Idem*, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, ed. a II-a, edit Omniscop, Craiova, 1993, p.194.

⁶ *Idem*, *Teologia Dogmatică...*, vol.II, p.27.

⁷ *Idem*, *Teologia Dogmatică...*, vol.I, p.82-84.

lucrări de referință pentru multe generații. Iar scopul sintezei hristologice a părintelui profesor a fost acela de a aduce Persoana Mântuitorului în centrul întregii economii a mântuirii, ca Unul care este începutul, mijlocul și sfârșitul veacurilor.